

I. LETNIK — 2. ŠTEVILKA
NOVEMBER 1976

MAŠA SKUPNOST

glasilo szdl ljubljana moste-polje

25. Maj

UMETNIŠKA PRILOGA NAŠE SKUPNOSTI

Ne bo se ponovilo — Janez Ošaben

Kazalo

NAŠI LJUDJE IN NJHOVA DELA	2. stran
SPOMINI ŽIVIJO	3. stran
IZ ŠOLSKIH KLOPI IN DELOVNIH MEST	5. stran

Onstran Karavank

(Koroškemu Heimatdienstu)

TAMKAJ OSNTRAN KARAVANK
ŽIVE PO KRVI BRATJE
NAŠEGA RODU, SLOVENCII

BI RADI JIH PREŠTEVALI?
KOT ZA HITLERJA GOJITE
DA NAŠE ZEMLJE APETITE.

NAJ JASNO VAM BO TO:
KO 45. ZAPUŠČALI NAŠO STE ZEMLJO,
TUDI OD VAŠIH HORD IZMUČENO,
KO POT DOMOV KAZALA VAM JE PARTIZANSKA ROKA
BILI STE NEBOGLJENI HUJE OD OTROKA.

VAM KLIČEMO SEDAJ:

ROKE PROČ OD NAŠIH LJUDI!
NAJ VAS SPOMNIMO: TEDAJ!
KO NAM JE ŠLO ZA BITI JE ALI NE BITI
SMO ZNALI SVOBODO BRANITI!

KOT V ŠOLI URA ZGODOVINE —
NEDOLGO JE TEGA —
NAM GOVORI, DA SLABO SLEJ KO PREJ PREMINE,
ZAPOMNITE SI: PROČ SKOMINE!

KER TAMKAJ ONSTRAN KARAVANK
ŽIVE PO KRVI BRATJE
NAŠEGA RODU!

ZA APETITE,
KI JIH DO NJIH GOJITE,
PA V ZGODOVINO SE OZRITE.

GORJAN
Saturnus

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem
odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškrič.

NAŠI LJUDJE IN NJIHOVA DELA

MIROSLAV KOKOLJ se je rodil leta 1906 v Benkovcu pri Zadru. V osnovno šolo in na učiteljskišče je hodil v Ljubljani in leta 1925 diplomiral. Učiteljeval je v več krajih na Štajerskem, Koroškem in v Prekmurju, zadnjih deset let pred 2. svetovno vojno na meščanski šoli v Dolnji Lendavi. Od tu je bil ob madžarski okupaciji izgnan. Živel je v Ljubljani, bil vmes zaprt, po osvoboditvi pa prek Murske Sobote, Sevnice in Litije, kjer povsod je bil ravnatelj gimnazije, prišel leta 1954 v Polje, prav tako za ravnatelja, kjer je ostal po reformi osnovnega šolstva do upokojitve leta 1967.

Kakor se je ob svojem praktičnem pedagoškem delu posvečal tudi družbeni problematiki krajev, v katerih je delal, tako je to začel delati tudi v Polju takoj, ko se je naselil v njem. Plod tega sta med drugim deli Sto let šole v Polju in Občina Ljubljana-Polje. Sodelovanje v Zborniku Mošte-Polje 1965 pa je že napovedovalo njegovo največje dosedanje delo VEVŠKI PAPIRNIČARJI v boju za svoje pravice 1842-1945 (izšlo leta 1970).

Od tedaj se bolj posveča svojim mladostnim temam, predvsem Prekmurju in Prekmurcem.

Za naše bralce smo izbrali odlomek iz poglavja Vevških papirničarjev z naslovom

VEVŠKI PAPIRNIČARJI

Stavka 1936-1937

IZBRUH STAVKE

Nepopustljivo ravnateljevo vedenje je dalo povod delavcem, ki so bili že do kraja nezadovoljni, da je še ta dan popoldne ob dveh, ko bi morala začeti delati druga izmena, izbruhnila protestna stavka. Namesto na delovna mesta so odšli pred tovarno in se takoj odločili za stavko.

Izvolili so stavkovni odbor, sestavljen iz zastopnikov vseh delavskih organizacij, predsednik odbora pa je bil Polde Tomšič, delavec iz Spodnjega Kašlja, komunist.

Uprava je nabila pred vhom razglas, da bo brez odloga in brez odpovedi odpuščala vsakogar, ki se ne bo javil na delo 22. decembra, zaslužek in delavsko knjižico stavkajočega pa bo poslala na občinski urad.

Stavkovni odbor se ni ustrašil odgovora delodajalcev.

ZAHTEVE DELAVSTVA

Strokovna skupina papirniškega delavstva in Splošna delavska zveza sta naslednji dan, 15. decembra, predložili v imenu vsega delavstva svoje zahteve.

Terjali so:

1. odpuščeni, nad 60 let starim delavcem in delavkam, naj da podjetje primerno starostno rento in naj zaposli predvsem svoje socialno šibkejše;

2. mezde delavstva naj bodo enake kakor pred 1. decembrom, določane vrste delavcev naj bodo pri tem postavljene na višje kategorije;

3. akordne postavke naj se določajo s 50-odstotnim pribitkom na mezdo;

4. premijske postavke naj se določijo sporazumno z osebjem, najmanjši pribitek naj znaša 20 odstotkov;

5. delavstvu je treba ustvariti v vseh obratih znosne delovne pogoje; kjer je potrebno nekatere delavce prestaviti, naj se to stori le, če se dokaže njihova nesposobnost;

6. uprava naj prizna vsem delavcem dopuste tako, kakor so jih predlagali pri sklepanju osnutka o sporazumu;

7. prispevki podjetja za pokojninski sklad naj bodo sorazmerni prispevkom delavstva;

8. uprava ne sme izvajati posledic nad posamezniki zaradi stavke, pač pa naj sprejme spet vse delavce na delo.

Predložili so še zahtevo, kolikšne naj bodo mezde.

Uprava podjetja je odločno zavrnila delavske zahteve in vztrajala pri svojih sklepih, da se morajo mezde v novi kolektivni pogodbi znižati in da bo razmestitev osebja v prenovljeni tovarni takšna, kakršno si je sama zamislila in jo izvršila že pred sporom.

GORIČANE SE PRIDRUŽIJO VEVCAM

Nad 150 papirničarjev v Goričanah je od vsega začetka nerazdelno soglašalo s stavkajočimi na Vevčah, vendar niso začeli stavkati hkrati z Vevčani, za kar naj bi imeli tehtne razloge.

Brž ko se je začela stavka na Vevčah, je uprava papirnice odpovedala delavstvu v Goričanah, in sicer v zakonitem štirnajst dnevnem roku.

Upravni svet papirnice je namreč že pred odpovedjo kolektivne pogodbe do vrha založil svoja skladišča v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu; nakopičil je v njih 120 vagonov papirja. Menil je, da si je s tem ustvaril ugoden položaj, da ga delavstvo na Vevčah in v Goričanah ne bo moglo omajati. Zato si ni dovolil le odklanjanja vseh pogajanj, marveč tudi izzivanja in grobosti do vsega delavstva.

Dne 28. decembra so v Goričanah delali zadnjikrat; odtlej je stavkalo 600 papirničarjev.

V MEDVODAH SOLIDARNI S STAVKAJOČIMI NA VEVCAM

Dne 19. januarja so strokovne organizacije v Medvodah sklicale javno zborovanje, na katerem je delavstvo obratov Medvode in Goričane izrazilo solidarnost z vevškimi delavci. Sprejelo je resolucijo in jo naslovilo na Združene papirnice ter hkrati z njo seznanilo inšpektorat dela. Resolucija je navajala:

1. Ugotavljamo, da so zahteve obrata Vevče, podane 15. decembra t. l. Združenim papirnicam Vevče, Medvode, Goričane, popolnoma upravičene. Izjavljamo, da se s temi zahtevami strinjamo tudi mi.

2. Izražamo željo, naj se na podlagi predloženih zahtev vevškega delavstva v najkrajšem času sklene kolektivna pogodba, veljavna za vse obrate Združenih papirnic. K razpravi za to pogodbo naj se pritegnejo tudi naši zaupniki in zastopniki strokovnih organizacij.

3. Ker nas je podjetje izprilo, smatramo, da so s tem delovni pogoji, na katere smo s podpisom pristali, od strani samega podjetja razveljavljeni.

4. Pristojno inšpekcijo dela smo zaprosili, naj zastavi vse sile, da se ta spor reši v prilog delavstva in čimprej sklene sporazum v obliki kolektivne pogodbe.

PODPIS KOLEKTIVNE POGODBE IN KONEC STAVKE

V nedeljo, 28. februarja je sledilo delavsko zborovanje na Vevčah. Čeprav je dolgotrajna stavka izčrpala delavce že do skrajnih meja, so se odločili, da na ponudene predloge podjetja ne pristanejo, ker je uprava umaknila dopuste in prekrbo reduciranem; pač pa so izjavili, naj delegacija v celoti uveljavi svoje zahteve.

Že naslednji dan, 1. marca, je prišlo do ponovnih pogajanj. Predstavniki podjetja so pristali, da bi ponudene mezde zaokrožili navzgor, kar bi zneslo pol odstotka v prid delavstva. Poleg tega so delavcem priznali še razne manjše ugodnosti, in sicer:

– tridnevni plačan dopust na leto, niso pa pristali, da bi se dopusti zvišali;

– premijski način dela, ki je prinašal večjo mezdo, so razširili še na satinažni oddelek, ki je prej delal na akordni način;

čeprav so bili akordni delavci spričo nizkih mezd in posebnega fizičnega navora najslabše plačani, se je podjetje odločno uprlo zahtevi po zvišanju urne mezde za akordante (okoli 4 dinarje na uro), češ da je tak sistem na Vevčah že od nekdaj v navadi;

– reduciranim, nad 60 let starim delavcem in delavkam so priznali minimalno starostno podporo v višini 5,40 do 13,40 dinarja na dan;

– pri „holandcih“, kjer je nastal povod za stavko, so uveljavili stanje pred 30. novembrom 1936, a odstavljeni „holandski“ mlinar bi se lahko vrnil na svoje delovno mesto;

– uprava Združenih papirnic se je odpovedala sankcijam zoper posamezne stavkajoče delavce in se je obvezala, da zaradi stavke ne bo nikogar preganjala ali odpuščala.

Predsedniki podjetja so zahtevali podpis pogodbe do 3. marca. Delavska delegacija je 2. marca spet poročala delavskemu kolektivu, a 3. marca so se vse strokovne organizacije v obratih Vevče in Goričane podpisale kolektivno pogodbo. Določili so, da je za leto dni neodpovedljiva in se sama podaljša, če se dva meseca pred potekom roka ne odpovedo.

Stavka se je končala.

To je bila sedma in poslednja stavka vevških papirničarjev. Trajala je od 14. decembra 1936 do 8. marca 1937, štiriinosemdeset dni. V stavki se je uresničila politična misel komunistov, da je treba ustvarjati politično enotnost med delavci kot jedrom delovnih množic; zato uspeh vevških papirničarjev ni bil samo njihov, temveč je dvignil borbeno zavest vsega delovnega ljudstva bližnje in širše okolice.

Ko je novembra 1960. leta tovarišica Zora Stariha pomočnica ravnateljice osnovne šole Vide Pregarc v Mostah, odhajala v pokoj, so njeni šolski tovariši in člani šolskega odbora ob slovesu zapisali v tedanjem občinskem glasilu Moščanska skupnost med drugim tudi tole: „Menda v vsaj občini ni človeka, ki bi je ne poznal, vsaj tisti, ki so kakorkoli živeli s šolo. Vsi, ki smo z njo najtesneje sodelovali, jo bomo ohranili v lepem spominu. Zakaj? Bila je osebnost! Mnogo je ljudi, osebnosti pa ne veliko. Tako sta jo napravila njena nesebična požrtvovalnost in neizmerna pravičnost.“ To so odlike človeka, so sad njegovega življenja in dela.

Boj slovenske učiteljice za našo besedo

Zora je bila iz napredne slovenske družine iz Solkana na Primorskem. Ko so se po svetu zaključevale mrzlične priprave na prvo svetovno vojno, se je oče Stariha zbal za svojo družino. Zbal se je grozečega navala italijanskega fašizma. Takrat je namreč služboval na železniški postaji v Kanalu pri Gorici. Za ženo in tri otroke je našel drugi dom v Črnomlju. Po sedmih letih pa so se preselili v Kočevje.

V teh krajih je Zora s svojim bratom in sestro našla med vrstniki novo družino s katero je rasla in se spoprijateljila. Osnovno šolo je končala v Črnomlju, štirikazredno meščansko v Kočevju, učiteljskišči pa v Mariboru. Še iz šolskih let je Zora imela rada telovadbo, zato je zahajala med člane sokoškega društva v Kočevju. Tam je spoznala številne naprednjake, ki so v tej društveni dejavnosti bili bolj za slovensko kulturo. Kočevski kulturbundovci so razpredli številne oblike vsiljevanja svojega nacističnega delovanja na slovenskih tleh. Iz nemškega rajha so v kovčkih prinašali propagandno literaturo. Razdeljevali so jo po mestu in vaseh in celo zunaj kočevskega območja. Vsiljevali so tudi dvojezične napise na trgovinah, obrtnih lokalih in drugih javnih zgradbah. Pogosto so morali lastniki teh lokalov čistiti in popravljati nemške napise, ker so jih v nočeh premazali slovenski napredni mladinci. Kljub raznim pritiskom in delovanju „kulturbunda“ ter petokolortošov iz vrst slovenskih bogatašev germanizacija Slovencev ni uspela.

Zori se ni bilo težko predelati, kje je njeno mesto, saj je zaradi pritiska italijanskih fašistov bežala iz rodne kraja. Pridružila se je slovenskemu Prosvetnemu društvu. To so vodili napredni učitelji, Zora je bila tajnica ter članica pevskega zbora, ki je s slovensko pesmijo žel velike uspehe.

Zora Stariha je nastopila prvo službeno mesto učiteljice v Kočevju, torej v domačem kraju. Vsa se je posvetila mladini, ne samo v šoli, temveč tudi v svojem prostem času. Organizirala je izlete v naravo, mlade seznanjala s slovensko zgodovino in kulturnimi vrednotami teh krajev. Vključevala jih je v vrste sokoškega društva, kjer je tudi sama poučevala. Bila je zelo dobra pedagoginja, vestna, delovna

in poštena, zato je uživala velik ugled in spoštovanje med šolsko mladino in njenimi starši. Za nemško govoreče starše in tedanje politike pa je bila preveč zavedna Slovenka, ker je delovala v naprednih društvih in se izogibala cerkve in krogom okrog nje. Zaradi teh „nepravilnosti“ so jo že po enoletnem službovanju v Kočevju, kazensko premestili na osnovo šolo v kraj Gederovci v okraju Murska Sobota. To je kraj, kjer so živeli v večini priseljeni madžarski kolonisti. Tu je bil nacistični vpliv še kot v Kočevju, kajti madžarski priseljenci so imeli močno oporo pri tamkajšnjem vodilnem kleru. Zaradi močnega vpliva klera je bila zatrta tudi vsaka napredna društvena dejavnost, razen nekaterih oblik verskih prireditev, ki so jih organizirali cerkveni krogi.

Za Zoro se je uresničil star slovenski pregovor – „Prišla je z dežja pod kap“. V Gederovcih je poučevala pet let. S svojimi političnimi nazori ter nacionalno zavestjo je bila tako v šoli kot zunaj nje zelo osamljena. Učitelji in šolski odbor ter ljudje, ki so predstavljali lokalno oblast so bili izbrani iz klerikalnih vrst. Glede verske pripadnosti Zora ni bila za vzgled v tem kraju, saj edina ni hodila k verskim obredom. S tem se je zamerila domačemu kaplanu in dekanu iz Murske Sobotice, ter članom šolskega odbora.

Kljub odlični pedagoški oceni in številnim pohvalam, ki jih je prejela osebno in vodstvo šole od šolskih nadzornikov in okrajnih funkcionarjev za šolstvo iz Murske Sobotice, šolski odbor in domači veljaki njenega dela niso cenili. Še več. Preprečili so ji celo javni nastop, ki naj bi ga imela kot vzorna pedagoginja za učitelje iz širšega šolskega okoliša v Murski Soboti. Kmalu zatem so jo ovadili, da širi komunistične ideje, zato so ji nekega dne orožniki preiskali stanovanje, da bi našli komunistično literaturo. Kakšna sramota za tiste čase in tisti kraj!

„S takim ravnanjem so mi hoteli vzeti ugled ne samo pri domačem prebivalstvu, hoteli so me onemogočevati tudi pri šolskih oblasteh, in jim dokazati, da sem „politično nezanesljiva?“ se Zora z grenkobo v srcu spominja tistih časov. „Moje napredno mišljenje, ki sem ga prenašala

na mladino in odrasle, so s tem močno zavrli.“

Med njenim bivanjem v Bederovcih sta jo večkrat obiskala znana napredna učiteljica Kramberger in Poldka Kos, ki sta poučevala na eni izmed šol v Murski Soboti. Za klerikalne veljake sta bila nosilca komunističnih idej. Zori sta dejala moralno oporo ter jo bodrila pri političnem delu.

Njeno službovanje v Gederovcih se je nagibalo že v peto leto, ko se je pričela druga svetovna vojna. Že prve dni kapitulacije Jugoslavije so se v šolo zatekli jugoslovanski vojaki in v nekaj dneh izvedli prve sabotažne akcije. Minirali so tudi most čez Muro in tako preprečili nemškimi vojakom prehod čez reko. Nato so se umaknili iz vasi. Ko so prišli Nemci v vas, so takoj začeli streljati na šolo, misleč, da so še vedno naši vojaki v njej. Ker ni bilo odziva na njihovo streljanje, so pridrveli vanjo in zasliševali Zoro o diverzantih. Šola je nato postala kasarna madžarskih okupatorjev in tako je bilo konec šolskega pouka.

Ves ta čas je Zora iskala priložnosti, da bi se umaknila iz tega kraja. Po mesecu dni se je napotila z vlakom v Ljubljano. Čeprav je bilo treba zaradi razdrte proge večkrat prestopiti, je v nekaj dneh dopotovala k staršem, ki so takrat stanovali v Slapničarjevi ul. 5 (sedaj Proletarska). Tedaj pa se je pričelo obdobje njenega sodelovanja v OF v Mostah. Zora je že po nekaj dneh bivanja doma našla zvezo z aktivisti OF Antonom Strnišom in njegovim sinom Marjanom iz Slapničarjeve ulice. Po njunih navodilih se je najprej lotila pletenja nogavic in puloverjev za partizane ter se udeleževala akcij, ko so trosili letake ter pisali napise. Zora se spominja, da je na take akcije, ki so bile v večernih urah, odhajala iz stanovanja skozi okno v samih nogavicah, ker bi ponoči zbužala sum pri nezanesljivih sosedih. Kmalu je prevzela ulično blagajno OF, delala je kot obveščevalka, raznašalka Poročevalca in drugo. Konec maja 1942. leta je za tovarišem Francem Strletom prevzela sekretarstvo moščanskega kvartnega odbora OF. Tedaj se je njeno aktivistično delovanje še povečalo. Na širšem območju je opravljala naloge obveščevalke, intendantke pa tudi narodne zaščite. Na njihovem vrtu je bilo pravo skladišče zakopane orožja, streliva in ilegalne literature. V njihovem stanovanju so se stalno vrstili sestanki, vzpostavljene so bile razne javke ter za ilegalno delo OF pomembne dejavnosti. V NOV sta aktivno sodelovali tudi obe Zorini sestri in brat. Aktivisti OF smo poznali Starihovo družino kot predano narodnoosvobodilnemu gibanju.

Jeseni leta 1942 je Zora postala članica okrožnega odbora Slovenske protifašistične ženske zveze (SPŽZ) za Ljubljano. V to organizacijo jo je vključila Poldka Kosova, njena ustanoviteljica v Ljubljani in znana politična delavka še iz predvojnih časov. Bila je tudi Zorina stanovska tovarišica, spoznali pa sta se v Gederovcih. Med drugimi tovarišicami se Zora dobro spominja posebej že pokojne Angelce Ocepke. Zorino ilegalno delo pa ni ostalo dolgo prikrito. Že maja 1943. leta je bila izdana in obsojena na petnajst let zapora, kazen pa je prestajala v italijanskem zaporu v Peruggi. Zora se s tesnobo spominja tistih dni, ko se je s transportom odpeljala iz Ljubljane. V

Kopru so vsi kaznjenci izstopili in pod močno stražo fašistov odšli v koprski zapor kjer je bil zbiralni center. Vso pot so jih žalili, jih pljuvali in suvali s puškinimi kopiti. V zaporu je vladala skrajna nesnaga. Po stopnicah je tekla greznica iz stranišč, celice so bile strašno umazane in polne stenic. Vanjo so natrpali toliko ljudi, da se ni dalo prosto gibati. Hrana pa je bila taka, da je Zora raje živela ob samem kruhu in vodi. Na srečo so bili tam le deset dni, nato pa so jih odpeljali v Italijo. V zaporu se je takoj vključila v krožke, ki so jih vodile znane revolucionarke, med njimi Pepca Kardelj, Cilka Maček in druge. Zora je poučevala jetnice slovenščino in ruščino, sodelovala pri političnih urah ter kulturnih prireditvah.

Konec leta 1943 se je Zora vrnila v Ljubljano in tu nadaljevala z delom OF.

Že prvi mesec svobode jo je ministristvo za šolstvo in prosveto Slovenije namestilo na okrajnem ljudskem odboru v Grosupljem kot referentko v oddelku za šolstvo in prosveto. Sredi oktobra 1945. leta pa jo je isto ministristvo poslalo na Primorsko, kjer je nastopila službo učiteljice v Manžanu, v okraju Koper. Tam niso imeli ne elektrike ne vodovoda. Prvo noč je prespala v neki hišici skupaj z majhno deklico. Drugi dan je dobila sobo, vendar brez opreme. To so ji kasneje preskrbeli domačini. Pripeljali so ji železno posteljo, mizo in stole in to iz koperskih zaporov. Zasmejala se je pri sebi in pomislila, da je morda prav na tej postelji spala leta 1943. Vaščani so bili z njo zelo prijazni. Zoro je čakalo veliko napornega dela, saj je bila šola v izredno slabem stanju. Vaščani so jo s prostovoljnimi delom kmalu usposobili, za normalno delo v njej. Ker so želeli govoriti pravilno slovenščino, je v večernih urah organizirala tečaje, ki so trajali do enajste ali dvanajste ure. Večkrat so se ti spremenili v politične sestanke in na teh je pridobivala člane za OF. Po petih mesecih plodnega dela v Manžanu je bila premeščena v Nabežino v cono A za šolsko nadzornico. Ko je opravljala to odgovorno funkcijo, se je izredno zavzemala za to, da je postopoma stekel šolski pouk v tem kraju. Če to ni bilo mogoče v šolah, ker jih je bilo veliko porušeni, so imeli pouk v zasilnih prostorih. Velike težave so bile tudi glede nameščanja slovenskih učiteljev. Le teh je povsod primanjkovalo. Za šolstvo je skrbela slovensko-hrvatska prosvetna zveza — odsek za šolstvo cone A Svobodnega tržaškega ozemlja s sedežem v Trstu. Vendar je bilo treba vse prošnje za namestitev pošiljati na zavezniško vojaško upravo. Tja so morali vsako leto pošiljati prošnje za tiste učitelje, ki so bili že zaposleni. To je bila oblika trde roke zavezniške vojaške uprave na Tržaškem ozemlju in hkrati izbor učiteljev v škodo naprednim protifašistično usmerjenim. Zora se še spominja, da je konec novembra 1945. leta Primorski dnevnik objavil članek, v katerem je pisalo, da je vodstvo višje slovenske šole v Trstu, imenovano od odgovornega oficirja za šolstvo pri zavezniški vojaški upravi, fašistično in domobransko. Taki sta bili dve petini imenovanega šolskega osebja. Zavezniška vojaška uprava je zahtevala preklic tega. Ker urednik teh trditvev ni preklical, so zavezniške oblasti ustavile izhajanje Primorskega dnevnika za nedoločen čas.

V prostem času se je Zora posvetila političnemu delu na terenu. Zbirala je pripadnike OF, vodila večerne tečaje slovenskega jezika, organizirala prostovoljne delovne akcije in kulturne prireditve. Neofašisti in drugi politični emigranti so postali nanjo pozorni. Ker je politično delovala, so jo ovadili angleški vojaški upravi. Neke noči so jo aretirali in s kamionom odpeljali na policijo v Nabežino. Od tod so jo premestili v tržaške zapore Coreneo in tam zadržali tri tedne. Medtem so proti njej uvedli sodni postopek. Dolžili so jo, da je imela javne politične sestanke. Po razsodbi je bila kazni oproščena, vendar je morala službo zapustiti. O tem dogodku so veliko pisali tamkajšnji fašistični časopisi z namenom, da še bolj zaostrijo odnose s Slovenci in našo oblastjo.

Zaradi izrednih uspehov pri političnem delu, zaradi ugleda, ki si ga je pridobila med svobodoljubnimi Tržačani slovenske in italijanske narodnosti, je Zora postala članica okrajnega komiteja partije v Nabežini. Kmalu so jo poslali v šestmesečno partijsko šolo v Strunjan. Med tem časom, ko je bila v šoli, je bila objavljena resolucija Informbiroja o napadu na vodstvo komunistične partije Jugoslavije. Vsi politični delavci, razen Zore in Slavka Petola, so se strinjali s to resolucijo. Ker se je Zora odkrito izredkla proti njej, so jo izključili iz komiteja. Ostala je brez zaposlitve. „Ta dogodek me je zelo potrl,“ pravi Zora, „ker sem spoznala, da so tudi v naših vrstah ljudje, ki odobravajo neutemeljeno kritiko o delu našega partijskega vodstva.“

Po tem dogodku so Zoro zaposlili pri Ljudski prosveti v Trstu. Tu je pomagala razvijati kulturno-prosvetno dejavnost ter ugotavljati njihove materialne in finančne potrebe. Leta 1949 je začasno prevzela vodstvo pionirske organizacije, že konec istega leta pa upravniško mesto v slovenskem dijaškem domu v Trstu. To je bila edina slovenska ustanova te vrste. Postala je sekretarka partijskega aktiva, v katerem so bili vključeni vsi vzgojitelji in ena sobarica. Ko so fašistični elementi zvedeli, da je Zora članica komunistične partije in da ima politični vpliv na osebje in gojence so ji nekega dne pred vrata podtaknili bombo. Po tem dogodku je zapustila to delovno mesto in prevzela vodstvo primorske organizacije za vso cono A Tržaškega ozemlja.

Ko je koncem februarja 1962. leta Zora zapuščala Primorsko, so ji v odseku za šolstvo pri slovensko-hrvatski zvezi napisali naslednjo oceno njenega dela. „Tovarišica Zora Stariha je službovala na Svobodnem tržaškem ozemlju nepretrgoma od 15. oktobra 1945 dalje. Pri svojem delu je bila izredno delovna in vestna. Sprejela je vsako delo in ga natančno opravljala. Je zanesljiva in predana na šemu gibanju. Zelo nam je žal, da bomo izgubili eno najboljših prosvetnih delavk. Toplo priporočamo, da dobi zaposlitev v šolskem letu 1952/53 v Ljubljani. To si je zaslužila s svojim požrtvovalnim delom v naših krajih.“

Ko je obujala spomine na čas, ki ga je preživela na Primorskem, je nekatere dogodke tako živo opisala, da si človek lahko ustvari podobo njenega življenja in dela, ki ga je opravljala v tako težkih okoliščinah. Zora upravičeno zaključuje, da je bilo ta čas, ki ga je preživela na Primor-

skem, zanjo še ena vojna. Pogosto je bila brez hrane, brez primerne stanovanja in močnega počitka. Vse to pa je zapustilo posledica na njenem zdravju.

Danes s posebnim zanimanjem spremlja vse novice o Primorski, ki jih prinaša dnevni tisk predvsem tiste o mirovni pogodbi in sporazumu med Jugoslavijo in Italijo.

Meni pa, da bo preteklo še veliko časa, da bodo v teh krajih resnično uživali tiste pravice, ki jih predvideva italijansko-jugoslovanski sporazum.

Po vrnitvi v Ljubljano je nastopila delovno mesto učiteljice na osnovni šoli Vide Pregarc v Mostah. Šest let je poučevala v razredu, dve leti je bila pomočnica ravnatelja, nato pa se je upokojila. Ves čas je delovala tudi v šolskem odboru v družbenopolitičnem organizacijah zunaj šole. Več let je bila predsednica terenskega odbora DPM v Starem Vodmatu, kot odbornica občinske skupščine je delovala v raznih komisijah, bila pa je članica terenskega odbora SZDL.

Leto dni po upokojitvi je prejela red dela s srebrnim vencem, leta 1966 pa častni naslov pedagoški svetnik, ki ji ga je podelil sekretariat za šolstvo SRS. Tovarišica Zora je letos praznovala svoj 65. rojstni dan. Iskreno ji čestitamo k njenemu življenjskemu jubileju.

FANI TOMIČEVIČ

**KAR JE VELIKEGA,
RODI TRPLENJE**
Slikar amater Janez Ošaben

TUDI MI SMO LJUDJE

Zbudilo me je sončno jutro. Vstala sem in na poti v šolo brala napise v tujem jeziku. Spraševala sem se: „Zakaj to! Zakaj smo manjvredni? Zakaj ne smemo odkrito reči: „Slovenec sem!“

Že od daleč sem zaslišala šolski zvonec in pohitela. Še pravčasno sem pritekla v šolo in se sesedla na stol. Vstopil je učitelj, velik, močan in strog. V tujem jeziku je razlagal snov, jaz pa sem bila z mislimi drugje. Zastrmela sem se skozi okno in si zamišljala, da živim tam za gorami, v rodni domovini, kjer ni tujcev, kjer lahko mirno govoriš svoj jezik, tam kjer protestirajo proti avstrijski vladi in se borijo proti nasilju, ki je tu pri nas, na Koroškem. Kaj pa mi, Slovenci, ki smo kakor izgubljena semena? Veliko nas je, pa vseeno nas noče nihče opaziti! Kaj pa 7. člen dunajske pogodbe iz leta 1955? Zakaj ga nočejo upoštevati? Pa preštevanje? Kaj je sploh to? Saj vendar nismo živali, ki jih kmet prešteje, preden gre z njimi na pašo, da mu kakšna ne uide! Ali pa smo morda smeti, ki delajo nesnago po Koroškem? Vse to in še marsikaj drugega me je mučilo.

Šolski zvonec je oznail konec pouka. Počasi sem odšla iz razreda in se vračala domov. Ob pogledu na napise sem se trdno odločila, da nam nihče ne bo vzel naših pravic.

Zato, pa, dragi Slovenci, onstran gora, skupaj se moramo boriti, ne smemo popustiti. Mi ne bomo obupali, nikoli ne bomo priznali, da nismo Slovenci. Naše geslo je: „Slovenec sem!“

Čeprav živimo v drugi državi, se vendar dobro zavedamo, da smo **tudi mi ljudje.**

BREDA POGAČNIK
OŠ Ketteja in Murna

Polovičar

Nešteto jih je prišlo.
Tudi ona je bila med njimi.
To je prav zagotovo.
Bila je med njimi in nihče je ni spoznal.
Njen duplikat pa je sedel na odru in igral njo.
Bil je tako prepričljiv, da nihče ni podvomil.
Po končani predstavi pa smo ostali trije.
Bilo me je strah.
Strah me je bilo dvomov, ki so me obhajali.
Nisem je spoznal.
Obe sta bili lepi, popolnoma enaki.
Ena na odru, druga pod njim.
Zakričal sem njeno ime in obe sta prišli in me vlekli vsaka na svojo stran.
Ena roka je bila hladna, druga pa me je žgala.
Trgali sta me, pretrgali na dva kosa.
Krvava drama se je odvijala po komediji, odigrani v igri in ta igra v drugi igri in ta druga v nešteto igrah.
Tako sem postal polovičar.
Od takrat naprej jem polovico obroka tu ali pa tam, včasih ob istem času, včasih pa ne.

JOCA KRAMAR
Kodeljevo

Nasprotja ljubezni

Danes se mi srce trga na koščke
To bolečino si mi povzročil ti.
Ah, kako te sovražim!
In obenem te imam rajši
kot sama sebe.
Za kaj mi je živeti?
Zakaj tečejo te grenke solze
po mojem licu?
Zakaj mi ne rečeš: Ljubim te.
Ne, ne moreš mi reči, ker bi lagal!
Zakaj ne rečeš: Zbogom?
Ali se mogoče bojiš solz v mojih očeh?
Ne boj se. Čas bolečin bo minil,
in solze bojo usahnile.
Zakaj me nič več ne pogledajo
tvoje modre oči?
Vem kaj se dogaja,
čutim to, ker te imam rada.
A zakaj se bojiš,
zakaj bežiš?
In prav zato te sovražim!
Povej! In potem me nikdar več ne poglej.

BISERKA HABULA
Saturnus

Točno opoldan

Točno opoldne se je zgodilo mnogo stvari.
Prostor — Zemlja.
Čas — Točno opoldne.
Letni čas — menda pomlad.
Koledar — razcefran in zaprašen, ki velja za zadnje leto prejšnjega stoletja.
Položaj sonca — kot ponavadi — na nebu.
Zgodilo se je:
Po prekrokani noči se zbudi odcvetela lepota in vstane z levo nogo.
Gospod Jones zaduha prežgan zrezek in izgubi živce.
Kitajski samuraj zasleduje lopove in na njegovi dvignjeni sablji pobilskovajo sončni žarki.
Fante v strganih hlačah na posušenem telesu cedi slina pred izložbo s klobasami v centru Londona.
Umre nek človek.
Se rodi drug.
Propadel pesnik začuti inspiracijo.
Nad zvonikom neke cerkve se spreletavajo ptice.
Narcisoidni mladenič strmi v ogledalo in z grozo prešteva nove gube na obrazu.
Neka miš se strašno prestraši — vzrok je velik maček, ki se sonči pred njeno luknjo.
Sedemnajstletna pubertetnica — vsa hrepeneča — premišljuje, kako bi očarala sosedovega Janeza.
Bankrotira borzni špekulant.
Obogati drug borzni špekulant.
Točno opoldne si gresta nasproti en kavboj s črnim in en z belim klobukom (po prašni cesti Divjega zahoda si gresta nasproti, pripravljena na obračun) strašna vročina (korakata in korakata) Strel. Črni pade . . .
Ob istem času konj, ki je privezan pred salonom, neprizadeto prežvekuje . . .
P. S. Z zadnjim, stavkom se opravičujem za sončne žarke na samurajevi sablji.

DARJA
Kodeljevo

NA SESTANKU

„Tovariši, podjetniški egoizem in monopol sta sestavna dela elitizma. Ta je v hudem disproporciju s humanizacijo in počlovečenjem zavesti individua in deklinacija proletarske zavesti; akumulacija naših naporov je na vsej fronti proti egoizmu in drugim prezahtevnim sublimacijskim . . .“

Dlje mojster Zmezge ni zdržal. Močno je naglušen, sliši vsako tretjo besedo — kot moj telefon. Očala ima z debelo lečo in hudo pozabljiv je postal.

„En šihl sem odbil,“ razmišlja, „sedaj pa še ta učena pridiga. Ne zastopim ničesar! Pred 40 leti sem začel kot vajenec pri privatniku in se spomnim na podjetniški egoizem. Hrano in kamro mi je dal, pa vsako leto obleko, ob nedeljah kak sold za oštarijo. A knjižico mi je le odprl in dobro me je izučil obrti. V poklicni šoli sem se nekaj učil o klinacijah, pa ne vem, ali so bili in ali di —, tale redkobradec jih pa zna na pamet. Humanost spominja na humus, ta pa na kompost. Saj ga je dosti zadaj za garažo.“

. . . vključevanje v sistem združenih naporov lahko obrodi kapital . . .“
Uboga buča Zmezgetova vrta naprej.

„Dvajset let sem jo delal, tole moja hišico, in urejal gredico in postavil fička v garažo. Dvajset let sem koval, da bom kmalu slep. Združeno delo, a? To, da nas je petnajst kovačev zgradilo veliko fabriko, to bi rad povedal! In da smo obrodili kapital? Aha, kje pa je? Ti gotovo nimaš take plače kot jaz, jaz ne nosim džekija niti v nedeljo ga nimam.“

Zato pa imam fanta v kovinarski šoli in punca je šla za šiviljo, mala dva sta pa šolska romarja. Dobro pol ure v vsako smer peš, po hribu gor in dol. Ti redkobradec, ali ni tale ford mustang tvoj, kako rad bi te vprašal!“

Nezanimiva, mučna predavanja so za nekatere pravi užitek. Gospa Venčičija je že pri preoblikovanju nohta na prstancu levice. Gavrencij lošči svojo porcelanasto pipo, kurir Šprintič popravlja jermenček na aktovki, kuharica Pepina si diskretno čisti zobe, zaljubljena Marcelo in Petra si sedita nasporti in se dregata z nogami. Lepo je na naših sestankih.

Zmezge medtem šari po beležnici. Ta je zamudil, ta je preveč presegel normo, nismo naredili tega, to moram sporočiti obratovodji. Take misli se mu motovilijo po močno osiveli glavi. „Še malo, še 97 dni pa bom šel v penzijo. Potem me pa ta — icija in — acija eno figo brigata. Takole pravim: takrat, ko bi se mi lahko učili te čičarie je bilo preveč dela, delo in mojstri so nas priganjali. Za uk, razen poklica, ni bilo časa. Sedaj ti pa takle redkobradec take poje, da se bom doma smilil še Muriju. On vsaj zna svojo pasjo govorico, jaz pa še svoje ne.“

JAGR

Svoboda

Mi h klicu svobode zdaj vsi hitimo,
se vojn ne bojimo in drugih nadlog.
Mi hočemo mirni in srečno živeti,
vse dobro da bo le na svetu okrog.

Je padlo v vojni na tisoče žrtev,
da lepše mi vsi bi živeli.
Da mi bi svobodo imeli,
se vsak je sovražniku uprl.
Zato je moj dedek umrl.

Prišla je svoboda.
V svobodi živimo
in se veselimo
vseh prazničnih dni,
ki narod naš zdaj jih slavi.

IRENA ČERNUTA
OŠ Vide Pregarc

Jesen i tuga

Prolaze jesenji drugi dani,
puni megle i puni tuge.
U samoći mislim na tebe
i brojim dane tužne i duge.

Svaka je noć bez tebe tužna,
svaki je dan bez tebe drug.
Provodim vreme tužna i sama,
tuga je moj jedini drug.

V ove sive jesenje dane,
tužno i samo je srce moje.
U samoći tako mislim na tebe
i želim poljubce tvoje!

Opada žu to lišće,
ostaju pusta grane.
Tako i ja živim sama
i čekam sretnije dane.

JOŽICA VIDOŠ
Saturnus

K svetlobi — Hvastija

Brskač

Na vogalu kockastega velikana je stalo
pol ducata smetnjakov.

Pločevinaste posode približno stožča-
ste oblike in z rahlo priprtimi pokrovi so
bile nabito polne odpadkov. Ven so mo-
leli kosi vaiovite lepenke, deščice, svežnji
časopisnega papirja in druga zavržena
šara. In razparane najlonke so se, kakor
kipeči, zavozlani špageti v loncu, pobesile
čez rob zamaščene, obtočene pločevine.

Prostor okoli smetnjakov je bil docela
nastlan in odpadki so privabljali potepin-
ske cucke, mačke pa glodalce. Za vsakega
gosta se je našlo kaj primerne za pod
zob in tudi mrčes ni bil pri obilni poje-
dini prav nič prikrajšan. Predrzen, tigrast
muc je ponoči skočil na rob smetnjaka. Z
glavo je odrinil pokrov in s tačkami
brskal po smeteh. Na dnu smetnjaka so
ležali koščki prekajene svinjine, ki jih je
zavohal prevežani ponočnjak.

Brskač je prihajal tja vedno z zoro.
Trebalo je bilo prehiteti smetarje in se iz-
ogniti zvedavim opravljkam. Njegove
sajaste, mastne dlani so prekrivale volne-
ne, pristrižene rokavice. Črnkavi prsti so
grebli in brskali med smetmi, kakor kurji
krepplji na gnoju in drobni očesci sta
budno spremljali predmete, ki so leteli iz
smetnjakov.

Nekje na sredini nabite pločevinke je
odkril stlačeno škatlo. V njej je med
drobtinami našel dve polovički nekoč
okroglega, kraševga kekca. S slastjo ju je
pohrustal. V plastično vrečko zavil kos
belega kruha je dolgo vrtel med prsti.
Skorja je bila gladka, lepo zapečena, ven-
dar trda, kakor kamen. Kruh je stlačil v
malho.

— Za papigo bo dober, je besedoval.
— Zakaj imajo nekateri preveč, drugi
premalo, je greblo po njem. Če bi tisti
hip, ko je stara Brajerka potisnila vrečko
s kruhom v košek za smeti, prestregel nje-
no roko in ji kruh izpulil iz rok, bi bil
presrečen. Počasi bi ga lomil in košček za
koščkom nosil v usta. Ne, nadrobil bi ga
v skodelico in nanj nalil vroče kave. To je
njegova priljubljena jed. Natanko ve, da
je kruh Brajerkin. Vedno ga je imela pre-
več, on pa premalo.

Spomin je še svež, kakor utrgano jabol-
ko, jedek, pekoč.

Ko je zvonec oznanil konec šolske ure,
je deklica segla z roko pod klop, privlekla
na plano culico in razgrnila predse obilno
malico. Otroški želodček ni mogel spre-
jeti vseh dobrot. Ostanke jedi je zavila v
papir in jih z naglo kretnjo potisnila nazaj
pod klop.

Zamaknjeno je zrl v deklčina napih-
njena usta, ki so premlevala zajetne griž-
ljaje, vendar je sramežljivost premagala
lakoto. Žalostno obličje so prekile dlani.
Požrl je slino, globoko vdahnil in zopet
nepremično buljil v sošolko. Zdelo se mu
je, da traja malica že celo večnost. In ko
je naposled šolski zvonec prekinil trpin-
čenje in mučno goljanje sline, se je od-
dahnul.

Po končanem pouku so ostanki malice
vedno skrivaj romali v njegov žep. V

omotu so bili včasih še celi rogljički,
koščki potice, polovička kifeljca pa tudi
kak medenjaka je bil vmes.

Potem so prišla na vrsto maratonska
leta hlapčevstva na Verovškovi kmetiji.
Dekla Ančka mu je sleherni večer skrivaj
potisnila za srajco kos rženega kruha. S
slastjo ga je pojedel v svislih.

— Na, tole je za priboljšek, mu je šep-
nila na uho delovna tovarišica.

Iz sosednjega smetnjaka je privlekel na
plano par pošvedranih čevljev brez ve-
zalk. Usnje je bilo trdo, razpokano in
plesnivo in bog vedi, kdaj je bilo zadnjič
premazano z globinom.

— Škoda jih je, prav bodo prišli, je
precenil skoz gnile zobe in si jih je pri-
priči nataknil na noge, svoje raztrgane
sandale pa vrgel v pločevinko.

Pri Verovšku je bilo treba garati za par
novih čevljev in za novo obleko leto in
dan od zore do mraka.

Tristopetinseddeset dni znoja in trdih
žuljev!

Ja, hlapec mora vdano in potrpežljivo
prenašati vsa ponižanja in zaužiti vse
bridkosti, kar jih premore ta izprijena
človeška domišljija. Mora se odreči vsem
posvetnim užitek in zatajiti čustva, če-
ravno ni božji služabnik. In še slednji si
skrivaj privoščijo vseh mogočih naslad.

Gospodar mu je že prvega dne nalil
čistega vina:

„Poslušaj, hlapček, nikakršnih ne-
umnosti ne boš zganjal, dokler boš jedel
moj kruh!

Ja, obljubim, gospod!

In kruh je bil grenak!

Preklete bedno življenje se je sukalo
med senožeti, hosto, farno cerkvijo in
svislimi.

Pozabi, hlapček, na življenjsko dru-
žico, na potomstvo in na domače ognji-
šče. Pozabi, da imaš nekje v mednožju
mošnjo in v mošnji semenčice, ki so spo-
sobne oploditi žensko jajčece.

Rosna leta pa so hitro kopnela in čas,
ta hudi rabelj, se je naglo izmikal. Starost
se je, kakor potuhnjena prikazen ne-
opazno, sam ne ve kdaj, od nekod pri-
plazila in z vso ihto planila nadenj.

Odložil je sveženj časopisov, sedel na-
nje in izvlekel iz žepa okroglo zrcalce. Po-
doba v zrcalu je bila grozljiva. Koža se je
nagubala, očesne blazinice so krepko na-
brekle in se povesele, vid in sluh sta ope-
šala pa zobje izpadli.

In gladko, spolirano teme, ki je bilo v
mladosti pokrito z bujno, valujočo grivo,
sedaj obrobiljajo redke, srebrne niti. In
roki nista več zmogni jeklenega prijema.

Zrcalce je obležalo na lepljivem asfal-
tu. Trdo je stopil nanj, da so drobcji frčali
na vse strani.

Časopisni papir je povezal z jermenom
in omot potehtal. Računal je, da bo zanj
iztržil toliko cvenka, da bo zadostovalo
za dve štruci belega. V pekarni mu dajo
vedno lepo zapečeno štruco. Polovico
štruco pohrusta že med potjo do doma.

Treba se je nekako pretolči skoz ves mesec tja do prvega, ko mu pismonoša zopet prinese mikroskopsko majhno socialno podporo.

Zleknil se je na zeleno oazo, ki je obrobjala črnikav asfalt in mežikal v šče-mečo oblo na vzhodni strani neba.

V vlažni, zatohli izbi se je ohlapno telo nalezlo revme, ki ji topli žarki ne morejo več do živnega. In ko je žareča krogla obvisela v zenitu, se je zopet zgani. Počasi se je dvignil, zakoračil čez cesto in motovili med stojnicami.

Zarana so videti branjevke sitne, zato je vedno prihajal tja opoldne, ko se je njihov tržni dan iztekal. Tedaj se babnice že omehčajo. Tej ali oni je priskočil na pomoč, ji hudomušno pomežiknil in zopet naslednjo v šali lopnil po zajetni zadnjici in tako je bila plastična vrečka mimogrede polna povrtnine.

Vse lepo in prav, Brskač, kaj pa bo tedaj, ko te bodo noge izdale — se je nenehno oglašalo v njem — in ne boš mogel več brskati po smetnjakih in motoviliti med stojnicami?

Nihče ne ve za tvojo zgodbo o zastojkarskem prelitem potu na senožetih.

Pomni, starina, nikogar tvoja zgodba ne zanima! To je tvoj problem in pika! Usoda ti je namenila, da crkneš, kakor pes za plotom — so grozeče donele svarilne besede.

Korak mu je zastal pri Smaji. Njegove velike dobojske slive so se črno nagrmdile na stojnici. Plečati dobričina mu je spustil v malho dve pesti sladkih, suhih sadežev.

Dlje časa se je smukal okoli preklaste Vipavke s češnjami. Debele, roznate hrustavke so obležale na dlaneh, ki jih je nastavljal vodnemu curku.

Ko pa se je leto prevesilo v jesen in se je listje obletelo, je bilo konec tudi branjevskega človekoljubja. Namesto rado-darnega Smaje se je za stojnico zibala skopuška Debeluška. Babura je branjev-kam natvezila, da ima Brskač dolge prste in da naj budno motrijo nanj.

Z naslodo je Debeluška ubijala čebelice in ose, ki so sedale na sladke grozdne jagode.

— Prekleta brenčeča golazen, ti že pokažem, je preklinjala in udrihala s svežnjem časopisnega papirja na vse štiri strani.

In v grulečega lepote, ki ji je izmaknil nekaj semenčic, je zalučala gnilo jabolko.

Brskač se je plaho in previdno približal k stojnici in pobral na tleh nekaj nagnitih paradižnikov.

— Skidaj se odtod!

— Takoj, samo še tile dve grozdni jagodi poberem, škoda ju je, potem grem.

— Nobene več ne boš pobral, delat pojdi, lenuh!

— Ne morem, jaz sem svoje odslužil!

— Potem pa crkni!

Ja, tako je, crkni, pes garjavi, je jelo zopet silovito kljuvati v njem. Kje imaš penzijo? Sam si si kriv! Misliš, da te bo kdo zastojn hranil. Nihče na svetu! Vsem si v nadlego. Pojdi v miru božjem, kakor tisti Jernej, o katerem je pisal Vrhničan. Zavržen si, kakor ožeta cunjca. Ja, lakota je huda reč, nihče pa ne da ničesar zastojn, razen če se greš berača.

Kaj, pritiskati na kljuge, zreti v obraze, s katerih se zrcalita prezir in sočutje? Ponižati se pred sito, zdolgočaseno sodrgo, ki ji ni mar tvoja bolečina? Ne, to pa že ne, tega si nisem zaslužil!

S severnjakom so zaplesale prve snežinke. Streslo ga je. Pogledal je v svinčeno nebo, privihal ovratnik in se tesneje zavil v razdrapan suknjič.

Najbolje bo nekaj časa obsedeti. Tam bo preskrbljen z vsem.

Debeluška se je žolčno prepirala z gospo s cekarjem. Goljufiva branjevka je prizadeti ženski podtaknila gnile hruške.

Sedaj je priložnost. Trenutek je okleval, potem je drhteča roka segla po jabolku. Ko je sadež zdrknil v malho, se je razlezel naokoli Debeluškin hreščavi alt.

— Primitve srako tatinsko!

— Nezaslišana predrznost, so zboru zagostolele babnice.

— Kako si le upa?

— Prosi naj, če je lačen!

— Pogledite tja, prijeli so ga!

— Hvala bogu, da se jim ni izmuznil iz rok.

— Takšne capine tatinske je treba vtakniti pod ključ, drugače jih ne spame-tuješ.

— Če bi imela oblast v rokah, bi mu skrajšala zmikavtske prste.

Vročično čelo je pritisnil na debelo, razbrazdano borovčevo skorjo. Iglíčasto vejevje je rahlo šelestelo v vetru in stresalo s sebe suhe iglice.

— Mlado se razrašča in odriva starino, ki mu je v napoto, je šepetal.

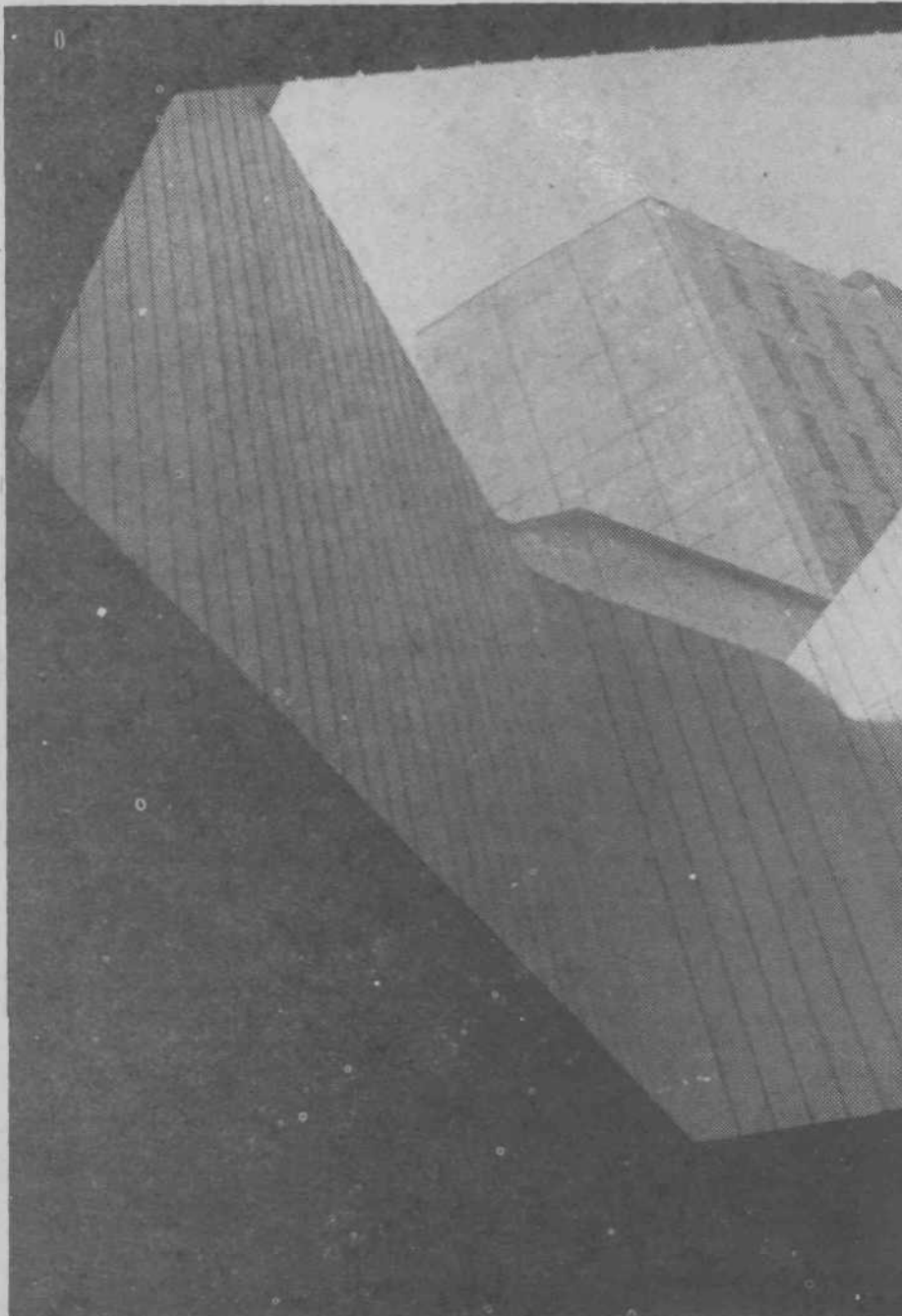
Roki sta se krčevito oklenili smolnatega debla.

— Tudi ti samevaš, bratec, kaj? Nihče se ne zmeni zate. Samo divjad se včasih obdrgne ob tvoj roboti plašč. Odkar pomnim, sta dva obvisela v tvojih krošnjah. V tretje gre rado, pravijo!

Tedaj, ko ga je pestila gripa, ni bilo nikogar blizu. Ostal je brez čaja in brez odrešilnih tablet. In toplomera ni bilo pri roki, pa vedro z iztrebki je dneve in noči tičalo pod posteljo. In umazano, z znojem prepojeno posteljino ni nihče zamenjal s svežo.

— Končaj že s to komedijo, druge izbire nimaš, je grizlo in ga pekilo nekje na dnu zavesti.

Vrv je švistnila po zraku. Sloko telo je zdrknilo navzdol in zabingljalo v vetru. Vrv se je napela kakor tetiva.

Nasprtujoče si diagonale — Hvastija